

Den internationella
undersökningen
av vuxnas färdigheter

PIAAC

2012

Finländska vuxnas
grundläggande
färdigheter

bland de bästa i
OECD-länderna

I den internationella undersökningen av vuxnas färdigheter (PIAAC 2012) bedöms nivån på de grundläggande färdigheterna hos vuxna i åldern 16–65 år och hur de använder sig av dem. De grundläggande färdigheterna att ta till sig och hantera information är läskunnighet, räkneförmåga och problemlösning i informationsteknologisk miljö. Utöver internationellt jämförbara data presenteras ny information om hur färdigheterna används på arbetet och i vardagen och hur de motsvarar kompetenskraven på arbetet.

Vuxna finländares läskunnighet utmärkt

Enligt den internationella jämförelsen har de vuxna finländarna i genomsnitt utmärkta läskunskaper. I snitt når finländarna upp till 288 poäng, vilket är signifikant över genomsnittet för OECD (273). Högre än Finland når bara Japan, där poängfördelningen är jämnast. Finland har den största spridningen bland deltagarländerna.

Två tredjedelar av de vuxna finländarna är goda eller utmärkta läsare, vilket är signifikativt högre än genomsnittet för OECD, där andelen är 50 procent. Av samtliga finländare i åldern 16–65 år är 11 procent, ca 370 000 personer, svaga läsare. I Japan är deras andel bara 5 procent. I Spanien och Italien handlar det om 27–28 procent.

Även räkneförmågan på toppnivå

Finländarnas genomsnittliga räkneförmåga är på toppnivå. Medeltalet (282 poäng) är signifikativt över genomsnittet för OECD (269 poäng). Här övertrumpfades Finland endast av Japan (288 poäng). De inbördes skillnaderna mellan finländare i räknefärdigheter ligger på genomsnittlig nivå internationellt.

Över hälften av den vuxna befolkningen i Finland (57 %) har goda eller utmärkta färdigheter i räkning. Å andra sidan har 13 procent av den vuxna befolkningen i vårt land stora problem med grundläggande matematiska färdigheter. Andelen är lägre än genomsnittet för OECD (19 %), men handlar trots det för Finlands del om ca 450 000 personer i åldern 16–65 år. Också i fråga om räkneförmåga ligger Spanien och Italien sist – andelen personer med svaga prestationer uppgår till en tredjedel av den arbetsföra befolkningen.

40 procent har god eller utmärkt förmåga att lösa problem med hjälp av IT/dator

41 procent av finländarna har god eller utmärkt förmåga lösa problem med hjälp av IT/dator. Resultatet är signifikativt över genomsnittet för OECD (34 %). Bara svenskarna nådde bättre resultat i problemlösning. Japanerna, som hade bäst resultat i läsning och räkning, ligger nära genomsnittet för OECD när det gäller problemlösning.

En del deltagare i undersökningen kunde eller ville inte använda sig av dator för att utföra dessa uppgifter, och avstod från dem. För samtliga OECD-länder handlar det i snitt om 24 procent. Även för Finlands del handlar det om ca 19 procent. Det finns stora skillnader mellan länderna i detta avseende: i Sverige avstod bara 12 procent av deltagarna från att lösa problem med hjälp av dator, men för Polens del handlar det om 50 procent.

I Finland kommer man upp i sammanlagt 30 procent av den vuxna befolkningen, eller ca en miljon människor, som har bristfällig förmåga att lösa problem med hjälp av dator, om man adderar dem som nådde svaga resultat med dem som helt avstod.

Unga vuxnas kunskande på toppnivå

En bidragande orsak till Finlands goda genomsnittliga resultat är framför allt på de goda resultaten för unga vuxna i åldern 20–39 år. För Finlands del finns däremot inget entydigt samband mellan ålder och nivån på de grundläggande färdigheterna. Vuxna i åldern 30–34-år är bäst på läsning och räkning, och de i åldern 25–29-år bäst på problemlösning. Den yngsta gruppen, i åldern 16–19 år, presterar sämre än på samtliga områden än nästa åldersgrupp, dvs. 20–24-åringarna.

Finländare i åldern 20–34 år och japaner i samma ålder toppar resultaten i läskunskaper och räknefärdigheter. I fråga om problemlösning med hjälp av IT/dator delar finländarna i denna åldersgrupp första plats med svenskar i samma ålder.

Stora skillnader mellan olika åldersgrupper i Finland

I allmänhet presterar de äldsta åldersgrupperna sämre än de som är yngre, men resultaten varierar stort mellan länderna beträffande skillnaderna mellan olika åldersgrupper. Finland uppvisar de största interna skillnaderna mellan åldersgrupperna med de bästa resultaten i läskunskaper och problemlösning med hjälp av IT/dator, och de näststörsta skillnaderna ifråga om räkneförmåga. För den äldsta åldersgruppens del, personer i åldern 60–65 år, låg färdigheterna i läsning på genomsnittsnivån för OECD, medan resultaten färdigheterna i räkning låg något över genomsnittet och problemlösning med hjälp av IT/dator något under genomsnittet för OECD. I samtliga åldersgrupper fanns emellertid såväl personer med utmärkta färdigheter som personer med svaga resultat.

Resultaten i läsfärdigheter går att jämföra med de internationella undersökningen av vuxnas läsförmåga (IALS). Jämförelsen visar att de genomsnittliga resultaten inom samtliga åldersgrupper förbättrats för dem som är över 25 år, och tydligast för dem som är över 55 år. Däremot har det genomsnittliga resultatet försämrats något för den yngsta åldersgruppens del.

Skillnaderna mellan män och kvinnor små

Den internationella undersökningen av vuxnas grundläggande färdigheter påvisar inga större skillnader mellan finländska mäns och kvinnors färdigheter i läsning, inte ens bland de yngsta i åldern 16–29 år. I PISA-undersökningarna har de 15-åriga finländska flickornas läsförmåga varit klart bättre än pojkarnas, men skillnaden verkar plana ut med åldern. I räknefärdigheter har männen nått något bättre resultat än kvinnorna. Det rör sig i snitt om tio poäng till de finländska männens favör, och andelen män med resultat på de högsta nivåerna är högre. I fråga om problemlösning med hjälp av IT/dator finns endast marginella skillnader. Skillnaderna mellan finländska män och kvinnor ligger nära genomsnittet för OECD.

Starkt samband mellan utbildning och färdigheter; även föräldrarnas utbildningsbakgrund spelar in

Utbildningsnivån inverkar på flera sätt på nivån på de grundläggande färdigheterna. Såväl föräldrarnas utbildningsbakgrund som en persons egen utbildningsnivå och deltagande i utbildning för vuxna påverkar resultaten. Dessutom är dessa faktorer starkt relaterade till varandra. Föräldrarnas utbildning korrelerar med barnens, och ens egen utbildning påverkar ens möjligheter att få ett jobb med goda möjligheter till inläring i arbetet och fortbildning.

Samtliga länder uppvisar en stark överensstämmelse mellan utbildningsbakgrund och nivå på de grundläggande färdigheterna. Finland avviker inte från genomsnittet för OECD i detta avseende.

I Finland ligger inemot hälften av alla som har högskoleutbildning på god eller utmärkt nivå i läsfärdigheter (4/5), mot endast 9 procent av personer som bara gått ut grundskolan. Även de som har utbildning på högst gymnasie- eller institutnivå har i snitt nått mycket goda resultat. De genomsnittliga resultaten för personer med yrkesutbildning är däremot sämre, och ligger på samtliga kunskapsområden nära dem för personer som bara har gått grundskolan.

Det finns också andra skillnader mellan de två grupperna, som bl.a. gäller deras genomsnittliga ålder. Vuxna som har yrkesutbildning är i snitt ca tio år äldre än de som har gymnasiebakgrund. I den internationella jämförelsen har finländare i åldern 16-29 år med yrkesutbildning utmärkta resultat, och endast japaner i samma ålder är bättre på läsning.

Även föräldrarnas utbildningsbakgrund påverkar den vuxna befolkningens kunnande. Bland dem som deltog i undersökningen som hade minst en förälder med högskoleutbildning nådde 40 procent resultat på de högsta nivåerna 4/5 i läsfärdigheter respektive 34 procent för räknefärdigheternas del. För dem vars bägge föräldrar högst hade grundskoleutbildning var motsvarande andelar drygt var tionde. Även i fråga om problemlösning i IT-miljö föreligger en tydlig korrelation med föräldrarnas utbildningsbakgrund. För Finlands del är sambandet mellan föräldrarnas utbildningsbakgrund och förmågan att lösa problem med hjälp av IT/dator något högre än genomsnittet för OECD.

Utöver sambandet mellan de grundläggande färdigheterna och den utbildning en person från början fått, föreligger ett samband mellan deltagande i utbildning längre fram och de grundläggande färdigheterna. De personer som deltagit i utbildning under de tolv senaste månaderna nådde i genomsnitt klart bättre resultat i fråga om de grundläggande färdigheterna än de som inte gjort det. Emellertid förelåg det även andra signifikanta skillnader mellan dessa två grupper bl.a. i fråga om utbildning, ålder och deltagande i arbetslivet.

Kompetens och yrke nära förbundna med hur färdigheterna används på arbetet

Participation rates in education and training in Finland are one of the highest in the world.

Deltagarna i undersökningen tillfrågades i vilken utsträckning de använder sig av informationshantering, dvs. läskunnighet, räkneförmåga och förmåga till problemlösning med hjälp av IT/dator, på jobbet. Dessutom fick de frågor om i vilken utsträckning de använder sig av centrala generiska färdigheter på arbetet. Med generiska färdigheter avses här att kunna påverka sitt eget arbete och hur det är organiserat samt andra personer, samarbeta med sina arbetskamrater, möjligheter till inläring i arbetet och ett gott handlag och praktisk skicklighet samt fysiskt ansträngande arbete. De finländska svaren om hur olika generiska färdigheterna används på arbetet ligger nära det internationella genomsnittet. De största skillnaderna gällde tre slags färdigheter: dels kan arbetstagarna i Finland påverka sitt arbete i högre grad än det internationella genomsnittet, medan det förekommer mindre samarbete med arbetskamraterna och fysiskt ansträngande arbete än OECD-medeltalet. När det handlar om hur mycket man själv påverkar sitt arbete är Finland ett av fyra länder i topp.

MIR

RODEO

SHUTTERSTOCK

Beträffande nivån på de grundläggande färdigheterna i informationshantering och hur de används finns en stark korrelation till yrke och kompetenskrav. Ju bättre grundläggande färdigheter man har, desto större är behovet av dem och desto mer används de på arbetet. I synnerhet de som är bra på att hantera information använder sig flitigt av sina färdigheter – de läser och skriver, räknar, löser komplexa problem och använder sitt IT-kunnande. Dessutom får de oftare organisera sitt arbete själva, och i jobbet ingår att påverka andra. De som har svagare grundläggande färdigheter använder sig däremot av fysiskt ansträngande arbete och ett gott handlag.

Däremot finns det inga signifikanta skillnader mellan personer på olika kompetensnivå beträffande inläring i arbetet eller samarbete med arbetskamraterna.

Personer under 25 och över 55 år använder sig mer sällan av färdigheterna i informationshantering på arbetet. För de yngas del är skillnaden till andra åldersgrupper stor, medan den är mindre för dem som är över 55 år är den mindre. Skillnaderna i användning av de grundläggande färdigheterna på arbetet är emellertid mindre än i fråga om hur väl man bemästrar dem. I fråga om de generiska färdigheterna använder den äldsta åldersgruppen sig mer av ett gott handlag och praktisk yrkesskicklighet på arbetet. De allra yngsta (personer i åldern 16–24 år) utför mest arbetsuppgifter som förutsätter fysisk ansträngning. De påverkar och organiserar också sitt arbete minst av alla. Personer i åldern 35–44 år är aktivast med att påverka andra.

Arbetstagarnas färdigheter motsvarar kunskapskraven på arbetet

I Finland råder god överensstämmelse mellan arbetstagarnas utbildningsnivå och den kunskapsnivå de själva uppgett att deras arbete förutsätter i 69 procent av fallen. Andelen överstiger något genomsnittet för OECD (66 %). 17 procent av arbetstagarna i Finland har kompetenser som de skaffat sig via utbildning, men sällan använder på arbetet. Det är något lägre än genomsnittet för OECD (21 %). Endast vart femte deltagarland har en lägre andel. Italien har den klart lägsta andelen (13 %). I Japan har cirka en tredjedel av de anställda (31 %) kompetenser de skaffat sig via utbildning och som inte används till fullo på arbetet.

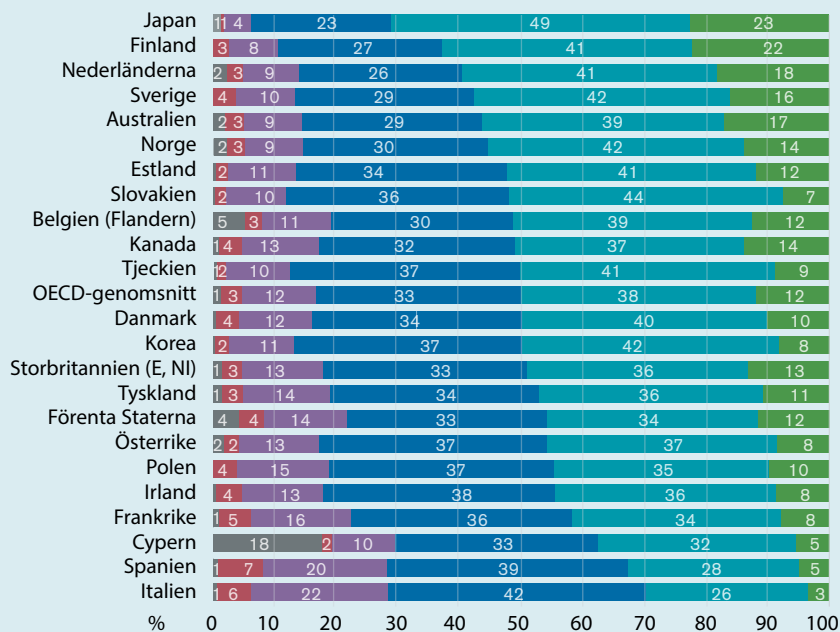
Bland finländarna som deltog i undersökningen har 14 procent en lägre utbildningsnivå än den som enligt dem själva krävs för arbetet. Andelen ligger nära genomsnittet för OECD (13 %). Utbildningsgapet är störst i Italien (22 %) och Sverige (21 %).

På basis av de svarandes poängtal och deras svar angående kompetenskraven på arbetet undersökte man hur väl deras färdigheter i läsning och räkning motsvarar kraven. För Finlands del överensstämde läs- och räknefärdigheterna bättre med kompetenskraven på arbetet än med kraven på formell utbildning. Mindre än fem procent av har lägre kompetensnivå än arbetet förutsätter. Cirka sju procent har färdigheter som inte används fullt ut på arbetet.

I Finland ligger kompetensgapet för de grundläggande färdigheternas del på ungefär samma nivå som genomsnittet för OECD. Andelen överkvalificerade är lägre än genomsnittet internationellt. Tyskland har flest arbetstagare med läs- och räknefärdigheter som kommer till användning fullt ut på arbetet (19 %).

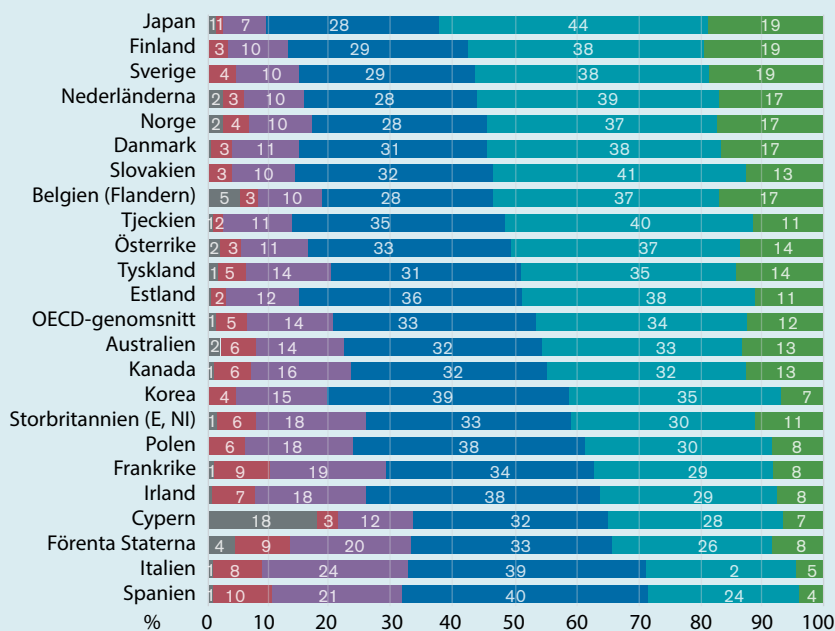

Andel av befolkningen inom olika prestationsnivåer för läskunnighet enligt deltagarland

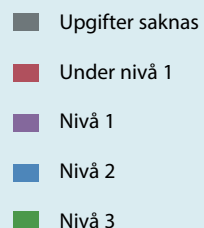
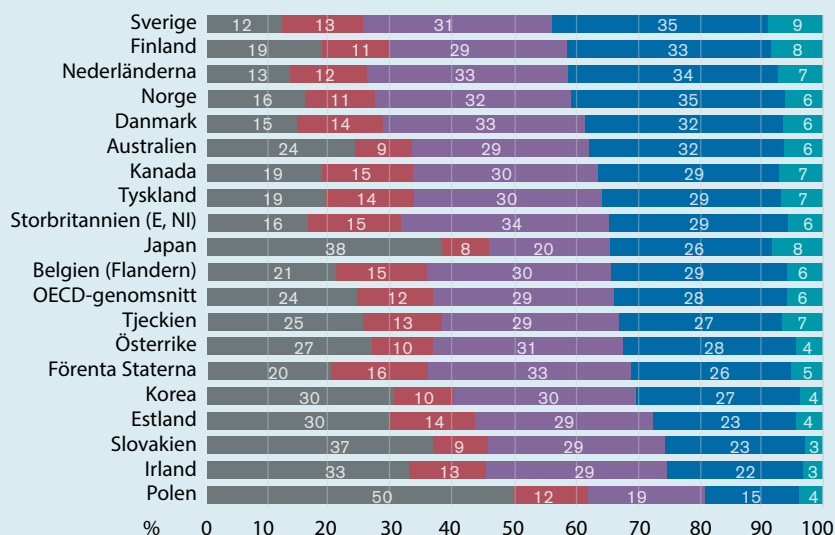
Figuren är sorterad enligt andelen personer på nivå 3,4 och 5

Andel av befolkningen inom olika prestationsnivåer för matematiska färdigheter enligt deltagarland

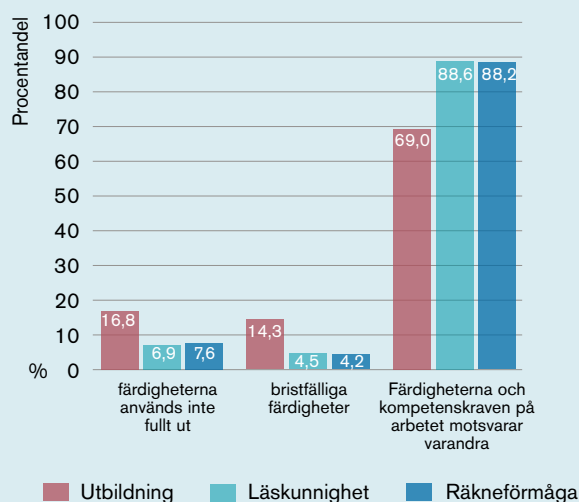
Figuren är sorterad enligt andelen personer på nivå 3,4 och 5

Andel av befolkningen inom olika prestationsnivåer för problemlösning enligt deltagarland

Figuren är sorterad enligt andelen personer på nivå 2 och 3

Överensstämmelse mellan kompetenskraven på arbetet och kunskapsnivå

Om undersökningen

Bedömningen av färdigheterna i läsning, räkning och förmågan att lösa problem i IT-miljö har i allmänhet skett med hjälp av praktiska uppgifter. De svarande har vid behov fått lösa uppgifterna med papper och penna i ett häfte. Uppgifterna har utformats så att de påminner om situationer i verkligheten där den svarande ska använda sig av de färdigheter som undersöks. Uppgifterna förutsätter ingen särskild expertis eller färdigheter på expertnivå. För varje kunskapsområde bestämdes ett poängintervall för motsvarande kunskapsnivå. För varje uppgift fastställdes en skala från 0 till 500, och därefter bestämdes poängintervallet för motsvarande kunskapsnivå. Nivåerna bestämdes på basis av uppgifternas svårighetsgrad. För läs- och räknefärdigheter finns det fem kunskapsnivåer, och för problemlösning tre kunskapsnivåer. Inom kunskapsområdet för problemlösning uteslöts en del personer som inte kunde eller ville använda IT/dator för att lösa uppgifterna.

OECD:s internationella undersökning av vuxnas grundläggande färdigheter PIAAC

- 24 länder deltog i undersökningen.
- Målgruppen bestod av samtliga personer bosatta i respektive land i åldern 16–65 år.
- I Finland fanns det 3,5 miljoner sådana personer vid tiden för undersökningen våren 2011.
- 5 464 personer deltog i undersökningen.
- I Finland uppgick svarsandelen till 66 procent.
- Statistikcentralens intervjuare genomförde datainsamlingen i form av besöksintervjuer i två steg. Först gjordes en bakgrundsintervju med hjälp av dator, och därefter skulle den svarande själv utföra uppgifter i syfte att bedöma nivån på hans eller hennes grundläggande färdigheter.

Grundläggande färdigheter i att hantera information

- Med läskunnighet avses individuell förmåga att förstå, bedöma och använda skriven text samt förbinda sig till det man läst. Med skriven text avses inte bara text i tryckt form, utan också olika slags texter på digitala skärmar.
- Med räkneförmåga avses individuell förmåga att skaffa fram, använda och förmedla numerisk information.
- Med problemlösning i IT-miljö avses individuell förmåga att använda digitala kommunikationsmedel och nätverk i syfte att skaffa fram, bedöma, kommunicera och hantera information i olika praktiska situationer.

PIAAC 2012

Du kan bekanta dig med den internationella undersökningen om vuxnas grundläggande färdigheter och resultaten på OECD:s webbplats www.oecd.org/site/piaac/. Där har du också tillgång till samtliga data och ett verktyg som underlättar analys av materialet. Du kan bekanta dig med hur undersökningen genomfördes i Finland och de nationella resultaten på www.piaac.fi.

Ytterligare information:

- professor Antero Malin, Institutionen för utbildningsforskning vid Jyväskylä universitet, tfn 040 805 4263
- konsultativa tjänstemannen Varpu Weijola, arbets- och näringsministeriet, tfn 029 50 48029
- undervisningsrådet Petri Haltia, undervisnings- och kulturministeriet, tfn 0295 3 30096
- undervisningsrådet Petra Packalen, Utbildningsstyrelsen, tfn 029 533 1162

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN
FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY